

Irena Kraševac

ZASLUŽENA MONOGRAFIJA

MARINA BARIČEVIĆ, Branka Frangeš
 Hegedušić, Zagreb, ULUPUH, 2007., 92 str.,
 ISBN 978-953-6898-31-2

U zemlji u kojoj su likovne umjetnice nerijetko u drugom planu i sjeni svojih kolega te često na margini zanimanja struke objavljivanje monografije posvećene nekoj hrvatskoj umjetnici svakako je hvalevrijedno.

Nad Brankom Frangeš Hegedušić nadvile su se čak dvije dugačke sjene: jedna oca Roberta Frangeša Mihanovića, a druga supruga Krste Hegedušića. No umjetnica je dugogodišnjim predanim radom uspjela izraziti vlastiti talent i formirati se u jednakopravnog člana toga obiteljskog umjetničkog trojstva. U tome je nemalu ulogu imala i majka Ženka Kopač Frangeš, koja, nažalost, nije doživjela pravu umjetničku realizaciju i afirmaciju. Kako bi izbjegla vječita uspoređivanja i komentare svojih suvremenika, skrivala se u ranoj fazi svoga stvaralaštva pod pseudonomim Branka Kristijanović, koji će kao afirmirana umjetnica odbaciti.

Branka Frangeš Hegedušić (Zagreb, 1906.-1985.) baštinica je i nastavljačica sjajnog razdoblja zagrebačkoga umjetničkog života u Zagrebu formiranog na prijelazu 19. u 20. stoljeće u okrilju Obrtne škole, kasnije Više škole za umjetnost i umjetnički obrt, Ženske stručne škole te Krizmanove privatne škole. Ravnopravnost tzv. visoke ili slobodne umjetnosti pod kojom podrazumijevamo slikarstvo i kiparstvo te um-

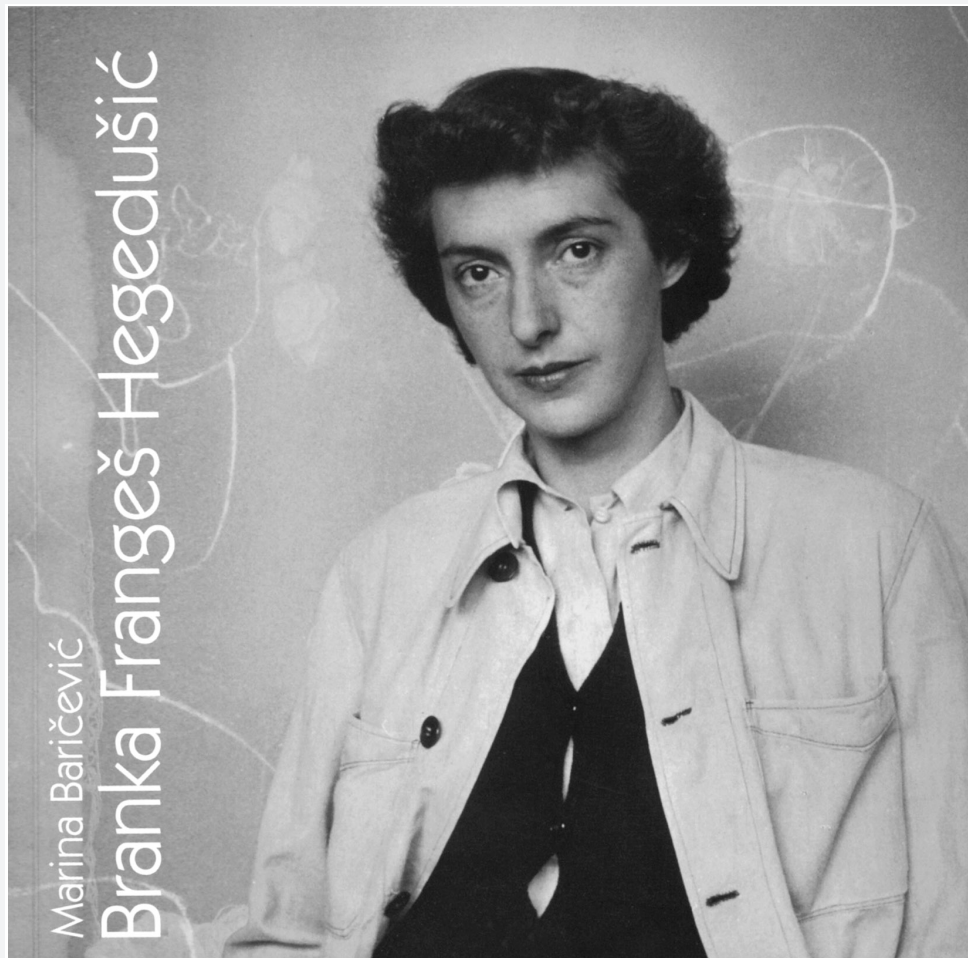
jetničkog obrta ili primijenjene umjetnosti snažno su odredile likovni život Zagreba i umjetnika koji se u njemu formiraju sljedećih pola stoljeća. Umjetnica je pohađala Višu žensku stručnu školu, a diplomirala je slikarstvo 1928. na zagrebačkoj Akademiji u klasi Vladimira Becića. Vrhuncem njezine pedagoške i umjetničke karijere možemo smatrati razdoblje od 1949. do 1954., kada je bila ravnateljica Akademije primijenjenih umjetnosti u Zagrebu pri kojoj je osnovala Odjel za tekstil i kostimografiju, te jedan od osnivača Udruženja likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti 1950. godine.

Odrasla u zagrebačkoj umjetničkoj i intelektualnoj obitelji, svoju je ulogu ostvarila angažiranim umjetničkim i pedagoškim radom. Ta svestrana umjetnica najveći dio svoga opusa posvetila je crtežu i ilustraciji, a u području primijenjene umjetnosti izrađivala je čipku i dizajnirala tekstil. Vrlo rano, još za vrijeme studija na zagrebačkoj Akademiji, sudjeluje na izložbama primijenjene umjetnosti, a 1925. nastupila je na Međunarodnoj izložbi dekorativnih umjetnosti u Parizu. Prvu samostalnu izložbu umjetničkoobrtnih radova održala je u Zagrebu 1934. godine. U isto se vrijeme priključila grupi *Zemlja* s uvjerenjem o potrebi socijalno-kritičkoga govora likovnih umjetnika, što je pokazala nizom izražajnih crteža ko-

jima na groteskan i karikiran način svjedoči o društvenom životu grada.

Umjetnost opremanja knjige posebno je poglavlje umjetničina stvaralaštva i velik likovni izazov, koji je uspješno realizirala kako u dječjim slikovnicama (*Put u život*, na stihove G. Krkleca), tako i ilustrirajući antologijska djela hrvatske književnosti: Zoranića, Držića, Vlačića, Barakovića i drugih. Uz tzv. male formate uspješno je izvela niz fresaka velikih dimenzija ili sudjelovala u njihovoj izvedbi uz Krstu Hegedušića i druge tada aktivne hrvatske slikare. "Iskazanim afinitetom za snagu crteža i

senzibilitetom za socijalnu pravdu i tradicijsku uvjerljivost bila je savjetom i pogledom nezaobilazan sudionik ekipe. Glas savjeta i mjere, ukusa i ženske profinjenosti(...)", zapisala je autorica monografije, Marina Baričević. Svoja "zemljaška" uvjerenja, poruke i poruge vremena i društva, umjetnica je pretočila u asamblaže nastale 60-ih godina, potvrdivši da je u tijeku sa suvremenim svjetskim likovnim zbivanjima. "U ekspresiji nadrealističke poetike ti radovi na drugačiji način iskazuju autoričin angažman, koji smo upoznali u zemljaškoj fazi. Tek blaga satira prešla je u crni humor." (M. Baričević).

Branka Frangeš Hegedušić zagovarala je primijenjenu umjetnost, a posebno je poticala ženski ručni rad. Tu je naklonost naslijedila od majke, koja je godine 1913. sudjelovala u osnivanju i radu Ženske udruge za uščuvanje i promicanje narodne pučke umjetnosti i obrta, te promicala tzv. kućni obrt i tradicionalne zanate. Kći Branka objavila je 1930. brošuru *Prilog poznavanju i unapređenju hrvatskog kućnog obrta*, u kojoj je jedno poglavlje posvetila povijesnom razvoju hrvatskog čipkarstva. Umjetničina će nastojanja uroditi osnutkom Akademije primijenjene umjetnosti u Zagrebu u okviru koje je djelovao i Tekstilni odjel. Kratko djelovanje te Akademije (1949.-1955.) bila je svijetla faza našega likovnog školovanja temeljenog na "bauhausovskom konceptu postupnog specijaliziranja i ravnomjerne zastupljenosti praktičnog i teorijskog dijela nastave" (JASNA GALJER,

Dizajn 50-ih u Hrvatskoj: Od utopije do stvarnosti, 2004.). Nakon ugasnuća te Akademije dugo smo čekali na ponovni osnutak srodnog studija dizajna, gubeći u međuvremenu karike koje su nas od osnutka Obrtne škole 1882. odgajale u oblikovnim umjetnostima.

Autorica monografije, likovna kritičarka Marina Baričević, nizom kraćih poglavlja uvodi nas u likovni opus umjetnice, od sudjelovanja u grupi *Zemlja*, ilustracija književnih djela, asamblaža, zidnog slikarstva do radova primijenjene umjetnosti. Umjetničin zanimljiv životopis u zagrebačkom umjetničko-intelektualnom okruženju popraćen je brojnim fotografijama. Branka Frangeš Hegedušić napokon je dobila monografiju, koja ju skladom tekstualnih i slikovnih priloga te nepretencioznim formatom ponajbolje predstavlja.

Ljiljana Kolečnik

OBJEKTIVNA SLIKA AVANGARDE

Prodori avangarde u hrvatsku umjetnost prve polovice 20. stoljeća, (ur.) Jadranka Vinterhalter, Zagreb, Muzej suvremene umjetnosti, 2007., 206 str., ISBN 978-953-6043-93-4

Lako je izložba *Prodori avangarde u hrvatsku umjetnost prve polovice 20. stoljeća* održana još u svibnju ove godine u Gliptoteci HAZU, uobičajene financijske peripetije odgodile su objavljivanje njezina kataloga koji se pojavio u našim knjižarama ovih dana, dakle s punih

pola godine zakašnjenja.¹ Nasreću, koncept toga kompleksnog projekta (izložba, popratna predavanja, okrugli stol, katalog) bio je do te mjere domišljen da je izdanju što se pred nama nalazi unaprijed osigurao uvjete za kvalitetno funkcioniranje i izvan njegova primar-

¹ Tekst je prilagođena verzija izlaganja s promocije kataloga, održane 26. 11. 2007. u Muzeju Mimara.